

Miljö- och räddningstjänstnämnden
Miljö- och räddningstjänstförvaltningen
Miljökontoret
Maria Lindberg
016-710 77 45

Datum

Ärendenummer

MHA-MRN.2016.3148

YTTRANDE

Miljö- och räddningstjänstnämnden

Yttrande över förslag - Vatten och avloppsplan för Eskilstuna kommun (KSKF/2016.488)

Förslag till beslut

Förslag till kommunstyrelsen

Miljö- och räddningstjänstnämnden (MRN) lämnar följande yttrande
(en kortare förklarande text till varje punkt finns nedan)

1. MRN:s respektive miljökontorets inbördes roller bör förtydligas.
2. Om kretsloppsfrågan inte involveras i VA-planen anser MRN att detta måste lyftas separat och utredas vidare för att på så sätt få fram en kretsloppsstrategi för Eskilstuna kommun.
3. Både en aktuell karta och en tillhörande informationstabell bör finnas tillgängliga för allmänheten på kommunens hemsida.
4. Det är orimligt att åtgärdstakten är olika beroende på kommande lösning - kommunalt VA eller enskilt VA.
5. Det finns risk att VA-planen kan generera mer arbete för miljökontoret med små avlopp inom de utpekade utbyggnadsområdena. Insatser som, beroende på teknikval, kan innebära att behovet av kommunal VA-utbyggnad minskar.
6. Gillberga skola bör, om den ansluts till det kommunala nätet, anslutas av VA-huvudmannen.
7. Det är bra att de fastigheter som har temporära VA-lösningar i avvaktan på den uteblivna utbyggnaden längs Mälarstranden följs upp.
8. VA-ledningarna som finns mellan Vallby kyrka och Eneby bör färdigställas så att anslutning till ledningarna blir möjlig.
9. Även nya byggprojekt bör presenteras i VA-planen.
10. VA-planen bör även visa var större underhållsarbeten planeras på VA-nätet.

11. De högst prioriterade områdena bör uppfylla vissa kriterier.
12. Det är viktigt att varje blivande utbyggnadsområde presenteras tydligt.
13. Det förvaltningsövergripande samarbetet runt VA-frågorna måste förbättras.
14. Skydd av ytvatten uppströms Hyndevads vattenintag under och efter åtgärder i närområdena.
15. Att öka antalet fastigheter som försörjs av en vattentäkt som helt saknar en reservvattentäkt är riskabelt. MRN anser att arbetet med att lösa behovet av reservvatten måste påskyndas.
16. Kommunens ambition bör vara hög då det gäller nya avtalsanslutningar för enskilda fastigheter i de fall som det är tekniskt rimligt och gemensamhetsanläggningar bör inte vara ett krav för anslutning.
17. Övertagande av ledningar från avtalsanslutna fastigheter bör prioriteras lågt och skjutas på framtiden.
18. MRN bedömer att det behövs ökade resurser i form av mer personal berörda arbetsplatser i kommunen för att intentionerna i VA-planen ska kunna realiseras.
19. Slamtransporterna som nu ökar kan bli effektivare genom att fler tömningsställen iordningställs.
20. Övrigt. Slutligen finns några oklarheter som bör ses över i textmaterialet. Dessa är listade efter övriga punkter nedan.

Ärendet

Förslag till VA-plan för Eskilstuna kommun har sänts på remiss till olika instanser inom kommunkoncernen bl.a. miljökontoret samt till länsstyrelsen. Till förslaget hör ett antal bilagor. Remissen, förslaget till VA-plan samt alla tillhörande dokument hittas under punkt 17 i kommunstyrelsens protokoll från 2016-10-11. Länk finns nedan.

Dokumentet har tagits fram av representanter från kommunledningskontoret, stadsbyggnadsförvaltningen, miljö-, och räddningstjänstförvaltningen samt Eskilstuna Energi och Miljö AB. Förslaget beskriver vilka VA-lösningar som planeras för olika områden med befintlig bebyggelse samt konsekvenserna av förslaget.

Utbyggnadsområden

Förslaget pekar ut 12 områden med totalt 800 fastigheter och föreslår att dessa i enlighet med 6§ i Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster ansluts till det kommunala VA-nätet inom en 10-årsperiod.

Utredningsområden

Förslaget pekar även ut fyra områden med totalt 141 fastigheter som benämns som utredningsområden. Dessa kommer efter utredningens slut att betraktas som antingen utbyggnadsområden, bevakningsområden eller enskilda VA-områden.

Bevakningsområden

I förslaget finns två områden som benämns som bevakningsområden. Dessa har idag enskild VA-försörjning och kommer enligt förslaget till VA-plan sannolikt att behålla den strukturen.

Enskilt VA-område (gemensamhetsanläggningar)

Det finns dessutom fyra områden belägna långt från det allmänna verksamhetsområdet med 26-56 fastigheter vardera som idag har privata större reningsanläggningar. Enligt VA-planeförslaget kommer dessa sannolikt att fortsätta att drivas på detta sätt.

Områden med avtalsanslutning

VA-nät (gemensamhetsanläggningar) som ägs av samfällighetsföreningar men även enskilda fastigheter som är anslutna till det kommunala ledningsnätet med privata ledningar. Områdena kommer enligt förslaget på sikt att involveras i det kommunala verksamhetsområdet.

Mindre husgrupper i närheten av allmänt verksamhetsområde

Denna kategori består av 14 områden bestående av 5-18 fastigheter vardera som är belägna inom 100 meter från kommunala ledningsnätet. Flera av dessa kommer att anslutas enligt förslaget.

Områden som tidigare ingick i Mälarstrandsutbyggnaden

Områden där anslutning till det kommunala VA-nätet tidigare planerades men där utbyggnad uteblev. Utredning om ev åtgärder kommer att ske under remisstiden.

Inventering och sanering av enskilda avlopp (miljökontoret)

Målet är att samtliga enskilda avlopp ska vara åtgärdade 2021. Detta framgår även av "*Vattenplan för Eskilstuna kommun 2014-2021*".

Konsekvenser av VA-planen

Arbetet med VA-planen ska bidra till uppfyllelse av följande nationella miljömål: giftfri miljö, grundvatten av god kvalitet, ingen övergödning, hav i balans, levande kust och skärgård, levande sjöar och vattendrag, god bebyggd miljö samt myllrande våtmarker. Livskvaliteten och möjligheten till etablering av nya bostäder och verksamheter ökar med en trygg VA-försörjning. VA-planen kommer att generera kostnader för personal och anslutningsarbete men fler abonnenter på det allmänna nätet ger även intäkter.

Utan VA-plan försvåras kommunens utveckling och långsiktiga planering utifrån miljö- och hälsobehoven. Bebyggelse kan då tillåtas på olämpliga plaster där VA-tjänster saknas. Om Vattentjänstlagen inte efterlevs kommer länsstyrelsen kunna förelägga kommunen att vidta åtgärder. Utan förebyggande planering kan klimatförändringarna medföra stora konsekvenser för vattenförsörjning och avloppshantering.

Så har MRN bedömt förslaget till ny VA-plan för Eskilstuna

Miljö- och räddningstjänstnämnden (MRN) välkomnar förslaget till ny VA-plan för Eskilstuna kommun. Hittills har VA-planeringen ofta upplevts som både otydligt och svårtillgänglig vilket genererat frustration hos alla parter. Prioriteringen av vilka områden som har involverats i det kommunala VA-nätet har inte motsvarat de områden som haft störst behov eller nytta av utbyggnaden. Planerad utbyggnad har ibland blivit kraftigt fördröjd och i några fall helt uteblivit. Det har dessutom varit svårt att få tag i information om byggstart respektive tid då arbetet blivit färdigställt för olika utbyggnadsprojekt. VA-utbyggnaden har även under de senaste åren haft väldigt låg takt.

Enligt "*Vattenplan för Eskilstuna kommun 2014-2021*" ska alla små avlopp i kommunen vara åtgärdade 2021. Miljökontoret kommer under perioden därför att fortsätta med fokus på de åtta pågående saneringsområdena, starta nya minisaneringsområden i husgrupper där det råder stora problem med den enskilda VA-försörjningen samt att inventera och ställa åtgärdskrav för övriga ännu ej kontrollerade undermåliga enskilda avlopp i kommunen.

Förklarande texter till punkterna i yttrandet

1. Förtydligande MRN:s och miljökontorets av roller

Miljö- och räddningstjänstnämnden (MRN) vill förtydliga att MRN är den myndighet som ansvarar för tillsynen över de små (enskilda) avloppsanläggningarna i kommunen. Miljökontoret, utför på delegation, denna tillsyn och kan kräva åtgärder då bristfällig rening konstateras. Miljökontoret handlägger även ansökningar och anmälningar och fattar beslut om små avlopp

2. VA-plan saknar intentioner om avloppsfraktioner i kretslopp

Om kretsloppsfrågan inte involveras i VA-planen anser MRN att detta måste lyftas separat och utredas vidare för att på så sätt få fram en kretslopps-strategi för Eskilstuna kommun. Enligt "*Riktlinjer för VA-planering i Eskilstuna*" ska kommunen ha en "Strategi för kretsloppsanpassade lösningar för enskilda avlopp".

Sedan år 2004 har miljökontoret ställt krav om att 70 % av fosfor som leds till avloppsanläggningarna ska fångas upp och kunna återföras till jordbruksmark. För att möjliggöra detta ställs krav på 90-95% fosforreduktion för samtliga enskilda avlopp i kommunen. MRN ser det som angeläget att det inte bara är på fastighetsägarna som det ställs krav om kretsloppsanpassning. Kommunen har själv ett stort ansvar då det gäller att omhänderta de utsorterade avloppsfraktionerna från enskilda avlopp. Det är hög tid att kommunen möjliggör kretslopp av dessa fraktioner, som består av kemikaliefällt slam, koncentrerat WC-vatten och fosforfilter. Det är i dagsläget avloppsfraktioner från över 1500 fastigheter, och fler blir det, med koncentrerat näringsinnehåll som fastighetsägarna får betala extra för att få fram men som kommunen idag inte tar vara på. En kretsloppsstrategi för enskilda avlopp förutsätter flera inblandade parter. Denna fråga bör därför lyftas separat och utredas vidare då den av MRN bedöms vara stor och viktig eftersom den bl.a. berör kommunens trovärdighet inför medborgarna samt hänsynen till kommande generationer.

3. Önskas; Karta och tillhörande tabell som kontinuerligt uppdateras på kommunens hemsida

Att uppdaterad information om VA-planeringen ska finnas i Eskilstunakartan och därmed vara tillgänglig för såväl politiker, anställda och allmänheten ser MRN som mycket positivt. Det kommer att bidra till ökad tydlighet och därmed minska risken för missförstånd. Nämnden anser dock att kartan inte kan tala helt för sig själv och att den därför behöver kompletteras med ett textdokument. En nackdel med VA-planedokumentet med tillhörande bilagor är att det uppfattas som onödigt tungt och svåröverblickbart. Nämnden önskar därför att informationen sammanställs i en tabell som placeras på kommunens hemsida och som visar respektive områdes VA-plan och att detta dokument i likhet med kartan uppdateras regelbundet så att det framgår i viket skede i tidplanen området befinner sig i. Informationen bör länkas till den aktuella kartan i Eskilstunakartan.

4. Orimligt att åtgärdstakten är olika beroende på lösningen - kommunalt VA eller enskilt VA.

I "Vattenplan för Eskilstuna kommun 2014-2021" anges att miljö- och räddningstjänstnämnden ska ansvara för att kartlägga och åtgärda samtliga enskilda avloppsanläggningar som inte uppfyller miljöbalkens krav. Detta uppdrag går inte hand i hand med den tidplan som presenterats i förslaget till ny VA-plan. Tidplanen för anslutning av fastigheter till det kommunala VA-nätet i VA-planen sträcker sig fram till och med år 2026 vilket överskrider Vattenplanens tidplans slutdatum för de enskilda avloppen med fem år. Samtidigt ingår flera områden med enskilda avlopp som miljökontoret länge bedömt har stora problem med sin VA-situation inte i tioårsplanen för utbyggnad, utan har istället benämnts som utredningsområden eller bevakningsområden. MRN anser därmed att den föreslagna åtgärdstakten som avser att ansluta ca 800

fastigheter till det kommunala VA-nätet under den kommande tioårsperioden är för låg, då den bara motsvarar ca 80 fastigheter per år.

5. VA-planen kan generera mer arbete för miljökontoret i de utpekade utbyggnadsområdena

MRN befarar att VA-planen kommer att generera ökade arbetsinsatser rörande enskilda avlopp från miljökontorets sida i de områden som nu pekats ut som blivande verksamhetsområden. Detta eftersom det erfarenhetsmässigt brukar bli mer intressant att riva befintliga hus och bygga nytt och bygga ut byggnader då ett befintligt bostadsområde ska involveras i det kommunala verksamhetsområdet för VA. Arbetet kommer att bestå av bedömning av huruvida befintliga avlopp kan användas fram till anslutning är möjlig och om detta inte är möjligt diskutera förutsättningarna för andra lösningar under tiden fram till anslutning. Att höja den VA-standarden med hjälp av enskilda avlopp för många fastigheter i ett område som blivit utpekade som utbyggnadsområde men där utbyggnaden ligger långt fram i tiden kan, beroende på teknikval, innebära att behovet av kommunal VA-utbyggnad minskar.

6. Gillberga skola bör, om den ansluts till det kommunala nätet, anslutas av huvudmannen

Gillberga skola har i likhet med övriga fastigheter i närområdet problem med sin vattenförsörjning men det finns dock inte några planer på utbyggnad dit enligt föreslagen VA-plan. MRN vill i sammanhanget poängtera att om det ändå kommer att byggas VA-ledningar till Gillberga skola är det önskvärt att detta görs via VA-huvudmannen och inte via annan part vilket vi sett exempel på då VA-ledningar byggdes till Vallby skola. MRN anser att det är viktigt att fler fastigheter längs en sådan ledning får möjlighet att anslutas och inte enbart skolan vilket inte är möjligt om ledningen inte dimensionerats för flera fastigheter och inte heller hör till verksamhetsområdet för VA.

7. Mälarstranden

I de områden där utbyggnaden inte genomfördes längs Mälarstranden finns temporära avloppslösningar som är onormalt kostsamma att använda i längden. MRN välkomnar en genomgång av dessa områden.

8. Vallby kyrka och Eneby

I områdena finns ett högt bebyggelsetryck samtidigt som det finns många bristfälliga avlopp. VA-ledningar har byggts mellan Vallby kyrka och Eneby dock utan att arbetet slutförts. MRN anser att arbetet bör färdigställas så att anslutning till ledningarna blir möjlig.

9. Nya byggprojekt bör presenteras i VA-planen

I förslaget finns bara utbyggnadsplanerna för VA för befintliga bebyggelsegrupper med. Eftersom bebyggelsetrycket är högt och det därför

bör finnas flera kända kommande byggprojekt under den närmaste femårsperioden bör dessa områden också finnas med i VA-planen. Detta är angeläget ur flera aspekter men ur miljökontorets perspektiv främst eftersom det kan finnas befintliga fastigheter nära ett planerat byggprojekt som på så sätt hamnar närmare det kommunala VA-nätet och därmed inte bör lösa VA-situationen enskilt utan istället involveras i det kommunala VA-nätet.

10. **VA-planen bör visa var större underhållsarbeten planeras**

Det befintliga VA-nätet är på sina ställen underdimensionerat eller mycket gammalt och är därför i stort behov av att bytas ut. Detta kan troligen bli aktuellt om fler områden ska kunna anslutas till det befintliga VA-nätet. Områden som hittills inte haft möjlighet att anslutas till det kommunala VA-nätet trots att fastighetsägarna velat detta kan med nya rör i huvudnätet få andra möjligheter till anslutning. Nämnden anser därför att planerade större ändringar på VA-nätet ska finnas med i VA-planen.

11. **Kriterier som bör säkerställas för de högst prioriterade områdena**

Att VA-planen verkligen blir det stöd för den fortsatta VA-planeringen av Eskilstuna som alla är i behov av nu förutsätter, anser MRN, att de områden som hamnar i första prioritet, d.v.s. utbyggnad inom de närmsta 5 åren, har de förutsättningar d.v.s. detaljplan och annat, som är nödvändigt för att utbyggnad ska vara möjlig rent praktiskt.

12. **Tydlighet i presentationen av varje nytt utbyggnadsområde**

Områden som fastställs som nya verksamhetsområden måste även vara tydligt presenterade geografiskt, med förutom karta även en lista över berörda fastigheter, med tillhörande tidplan från start till färdigställande när de presenteras för kommunfullmäktige. Såväl länsstyrelsen, som är tillsynsmyndighet över kommunens VA-arbete, som allmänheten ska kunna ta del av informationen och förstå vad det handlar om.

13. **Det förvaltningsövergripande samarbetet runt VA-frågorna måste förbättras**

En orsak till att VA-utbyggnaden i ett område dröjer beror ofta på att det inte finns någon fastställd detaljplan. Bättre samarbete, och framförhållning mellan kommunens olika aktörer är därför en förutsättning för att VA-planen ska kunna realiserar.

14. **Skydd av ytvatten uppströms Hyndevads vattenintag under och efter åtgärdsarbetet**

Att kommunens huvudvattentäkt, Hyndevad, alltid har bästa skydd är nödvändigt. Ökat skydd ska bl.a. uppnås genom att de områden som är belägna alldeles uppströms vattenverket nu efter lång väntan kommer att

anslutas till det kommunala VA-nätet. Vid grävningen kommer dock jordpartiklar, näringsämnen, och mikroorganismer att frigöras och följa med regnvatten via diken, bäckar och rör ut i ån. Detta är mycket sårbart då kommunen samtidigt saknar en reservvattentäkt. MRN föreslår därför att utloppen i ån från diken, bäckar och rör under själva grävarbetet och en tid därefter tills jorden läkt igen bör förses med sedimenteringsskärmar, som gör att frigjorda ämnen och partiklar som gjort det tillrinnande vattnet grumligt inte blandas med det vatten som ska ledas in till vattenverket. *(Stockholm vatten AB har sedan länge en skärmsedimenteingsbassäng vid inloppet till sjön Flaten, i Stockholm, som visat gott resultat).*

15. Arbetet med att lösa behovet av reservvatten måste påskyndas.

När verksamhetsområdet för vatten och avlopp utvidgas och fler fastigheter ansluts till det kommunala VA-nätet ökar även sårbarheten för fler medborgare om/när Hyndevads vattentäkt skulle få allvarliga störningar. Det är redan idag en allvarlig situation att kommunens huvudvattentäkt vid behov saknar ersättningsvatten. Därför måste detta arbete påskyndas anser MRN.

16. Nya avtalskunder utanför planerade verksamhetsområden

Det kan finnas områden där Vattentjänstlagen ej är tillämplig men där fastighetsägare på grund av en problematisk VA-situation ändå vill bli kund hos EEM. MRN föreslår en skrivning med innebörden att kommunen ser positivt på möjligheten att hjälpa boende och företag att få bra VA-lösningar. Kommunens ambition bör vara hög då det gäller nya avtalsanslutningar för enskilda fastigheter i de fall som det är tekniskt rimligt. MRN anser även att fastighetsägarna inte ska tvingas bilda en gemensamhetsanläggning för att anslutning ska vara möjlig.

17. Att involvera befintliga avtalsanslutna fastigheter i det allmänna VA-nätet

MRN anser att övertagandet av ledningar från avtalsanslutna fastigheter bör prioriteras lågt och skjutas på framtiden eftersom dessa redan är anslutna till VA-nätet. Resurserna bör istället fokuseras på fastigheter som behöver en förbättrad VA-situation

18. Ökat behov av resurser

MRN bedömer att det behövs ökade resurser i form av mer personal på berörda arbetsplatser i kommunen för att intentionerna i VA-planen ska kunna realiseras. Berörda är främst EEM och miljökontoret men även byggkontoret och kommunledningskontoret kan komma att behöva ha förstärkning.

19. Ökade slamtransporter föreslås bli effektivare

I takt med att miljökontoret ställer krav på sanering av de små avloppen i kommunen ökar både antalet tömningstillfällen och mängderna avloppsslam som ska hämtas av kommunens entreprenör. För att effektivisera slambilarnas turer och därmed minska antalet långa och tunga transporter på vägnätet, och inne i tätorterna bör fler tömningsstationer för avloppsslam anordnas på det befintliga avloppsnätet. Dessa kan bestå av tankar som tjänar som utjämningsmagasin varifrån slamm sedan kan pumpas vidare till ledningsnätet med ett lagom stort flöde. (Tömningsstationerna skulle även kunna utvecklas så att de fungerade som en del i ett blivande kretsloppssystem).

20. Övrigt

VA-plan för Eskilstuna kommun

- 4 Både rubriken och texten beskriver områden ” i anslutning till” vilket bör ändas till ”i närheten av”
- 4:1 Utbyggnad av kommunalt VA längs med Mälarstranden har skett till ett stort antal fastigheter men inte till samtliga av de som ingick i planerna från början.

MILJÖKONTORET

Maria Lindberg
Miljöinspektör

Utdrag sänds till kommunstyrelsen

Här finns remissen, förslag till VA-plan med tillhörande dokument:
<http://www.eskilstuna.se/sv/Kommun-och-politik/Handlingar-beslut-och-protokoll/Protokoll-och-foredragningslistor/Kommunstyrelsens-sammantradeshandlingar/2016/Kommunstyrelsens-sammantrade-2016-10-11/>